

Průvodní slovo ke koncertu (PDK a spoluúčinkující)

L. van Beethoven: Sextet op. 71 a Oktet op. 103

přepis z rukopisu V. S.

Vážení posluchači.

V klasické době hudební byla komorní hudba pro dechové nástroje velmi oblíbená. Komorní hudbou rozumíme hudbu pěstovanou v úzkém kruhu společenském nebo domácím. Dechová komorní hudba byla provozována současně s komorní hudbou smyčcovou a zaujímal vedle této velmi čestné místo. Všichni klasičtí mistři komponovali buď sonaty nebo koncerty, dueta, tria, kvarteta i větší komorní soubory pro dechové nástroje.

Bylo také mnoho znamenitých virtuosů, kteří tuto komorní dechovou hudbu provozovali hlavně ve šlechtických kapelách. Hrání na flétnu, na hoboj nebo na lesní roh bylo v této době dokonce modou v kruzích šlechtických i občanských. Ba můžeme říci, že tato doba zrovnoprávnila dechové nástroje se smyčcovými. A co bylo tenkrát jednotlivých solistů i mezi českými umělci dechaři, kteří si vydobyli světového jména, ačkoliv jejich nástroje neměly ani zdaleka té dokonalosti, jako mají nástroje dnešní. Jasnost a určitost tónu to byla, která dávala v této době takovou vnitřní sílu dechovým nástrojům. Když potom v době romantické počal býti hudební výraz jakoby neurčitý, zasněný, založený na zvláštním nervním podkladě, počala váha důležitosti dechových nástrojů klesati. To neznamena, že by romantičtí skladatelé nebyli používali dechových nástrojů. Využili jich dostatečně v orchestru, ale v komorní a solové hudbě jim zřetelnost tónů dechových nástrojů vadila. Snažili se ji změkčiti a odhmotniti barvou smyčců. Teprve moderní doba znovu obrátila svůj zřetel k dechovým nástrojům a učinila z nich jednu z nejdůležitějších složek moderního hudebního výrazu.

Ludwig van Beethoven napsal pro dechové nástroje mnoho skladeb. Na všech je patrné, že dechové nástroje znal dokonale. Psal pro ně s neobyčejnou jistotou a v každé z těchto skladeb docílil přímo kouzelného zvuku. Při dnešním koncertě budou provedeny dvě komposice pro větší soubory. Obě vznikly příležitostně. Sextet pro dva klarinety, dva lesní rohy a dva fagoty, označený nyní opusovým číslem 71, měl býti patrně zastaveníčkem čili serenadou. Beethoven jej napsal roku 1796 jako vzpomínku na léta ztrávená v Bonnu, kdy slýchal podobnou hudbu u kurfirsta

Maxe Františka. Celé dílo jest vlastně virtuosní kousek pro klarinet a klade na reproduční umělce veliké požadavky dechově technické. Nejkrásnější věta svou hudební náplní je věta pomalá, ve které se rozezpívá celý soubor šesti hráčů. Vřelost Beethovenova cítění je tu nejvýraznější.

V oktetu, kterému se po smrti Beethovenově dostalo opusového čísla 103, jest zpestřena barva zvuku tonem hobojů, které svým zvonivě jasným timbrem vnášejí do souboru zvláštní laškovnost. Oktet byl napsán roku 1792 v Bonnu pro „Tafelmusik“ kurfirsta Maxe Františka, složenou ze dvou hobojů, dvou klarinetů, dvou lesních rohů a dvou fagotů. Dílo dvaadvacíletého Beethovena uchvacuje svou dokonalostí a logičností formy. Beethovenův smysl pro dynamické odstíny byl tu již naprosto rozvinut. V tomto díle není žádný ze zúčastněných nástrojů první či poslední. Všem jest rozdělena úloha rovným dílem. Dokazuje to, jak dokonalé měl Max František instrumentalisty, když mohli hráti toto dílo, kladoucí na reproduční umění velmi přísné požadavky.

Beethoven sám si obou dnes reprodukovaných děl mnoho necenil a zmiňoval se o nich ve své korespondenci přímo uštěpačně. Že neměl pravdu, přesvědčíte se, vážení posluchači, při poslechu sami.